

ԲԱՑ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ
Հայաստանի Հանրապետության Գործողությունների ծրագրի նախագիծ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

«Բաց կառավարման գործընկերություն» նախաձեռնությանը միանալու որոշումն արտահայտում է Հայաստանի պատրաստակամությունն առավել թափանցիկություն և հաշվետվողականություն ապահովել հանրային ծառայություններ մատուցելիս: Օրենքի գերակայությունը և արդյունավետ կառավարման ամրապնդումը պետության առաջնայնությունն է, և վերջին տասնամյակի ընթացքում երկրի իշխանությունն այս ուղղությամբ մի շարք միջոցառումներ է իրականացրել: 2000 թ.-ին առաջին անգամ ուղենշվեցին պետության հակակոռուպցիոն քաղաքականության հիմնական ուղղությունները: Դրանք ներառում են արդյունավետ և առողջ կադրային քաղաքականության որդեգրում, հանրային ծառայողներին սոցիալական և իրավական պաշտպանության պետական երաշխիքների տրամադրում, բարձրաստիճան պաշտոնյաների կողմից գույքի և եկամտի հայտարարագրում, պետական գնումները կարգավորող իրավական նորմերի պարտադիր կատարում, գործարարության լիցենզավորման գործընթացներ և գործարարության պետական գրանցում, ինչպես նաև պայքար ստվերային տնտեսության և տնտեսության քրեականացման դեմ:

Մի շարք բնագավառներում, ինչպես օրինակ՝ հանրային կառավարում, հարկային համակարգ, բանկեր, իրականացված բարեփոխումները զգալի արդյունքներ տվեցին: Մասնավորապես, ընդունվեցին հակակոռուպցիոն ուղղվածության տասնյակ օրենսդրական ակտեր, ներդրվեցին հակակոռուպցիոն տարրեր պարունակող նոր ենթակառուցվածքներ: Մշտական ջանքեր են գործադրվել հանրային սպասարկման յուրահատուկ ոլորտների թափանցիկության ապահովման, հանրային կրթության ոլորտում հաշվետվողականության, քաղաքացիական հասարակության հետ համագործակցության խթանման և քաղաքացիների ներգրավվման ակտիվացման համար:

Քաղաքացիական հասարակության համախմբման և ներքին քաղաքական մթնոլորտի բարելավման նպատակով 2008 թ.-ի հուլիսին ստեղծվեց Հայաստանի Հանրային խորհուրդը, որը հասարակական հիմունքներով միավորում է քաղաքացիական հասարակության, այդ թվում՝ հայկական Սփյուռքի ներկայացուցիչներին: Խորհրդի կազմում գործում են 12 հանձնաժողովներ և բազմաթիվ ենթահանձնաժողովներ ու աշխատանքային խմբեր, որոնց նպատակն է հանրային հնչեղություն ունեցող խնդիրների, օրենքների և որոշումների վերաբերյալ անցկացնել խորհրդակցություններ և լսումներ, իրականացնել ՀՀ օրենքների և այլ նորմատիվ ակտերի փորձաքննություններ՝ ներգավելով քաղաքացիներին, հասարակական միավորումներին և զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչներին:

Հայաստանը ստորագրել է մարդու իրավունքներին վերաբերող մի շարք կարևոր պայմանագրեր, այդ թվում՝ Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների միջազգային պայմանագիրը և Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիան, դրանով պարտավորվելով հարգել արտահայտվելու և տեղեկատվություն ստանալու ազատությունը: Հայաստանը միացել է նաև տեղեկատվության ազատության վերաբերյալ առաջնային դրույթներ պարունակող Օրհուսի և Կոռուպցիայի դեմ ՄԱԿ-ի կոնվենցիաներին: 2003 թ.-ին Հայաստանն ընդունել է տեղեկատվության ազատության մասին համապարփակ օրենքը, որը տարածվում է պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, պետական հիմնարկների, ինչպես նաև հանրային նշանակության կազմակերպությունների վրա:

ՀՀ Կառավարությունը նաև ստանձնել է հարգել անցումային տնտեսություն ունեցող երեկրների համար GRECO-ի և Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության (OECD) ստեղծած ցանցերին միանալուց և Կոռուպցիայի դեմ ՄԱԿ-ի կոնվենցիան վավերացնելուց բխող պարտավորությունները, ինչպես նաև ընդունել դրանցով նախատեսված օրենսդրական ակտեր:

ԲԱՅ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆՆ ՌԻՂՂՎԱԾ ՔԱՅԼԵՐԸ ՄԻՆՉ ՕՐՍ

Բաց կառավարում ստեղծելու՝ Հայաստանի հանձնառությունը համապատասխանում է առավել հաշվետու, թափանցիկ և արդյունավետ կառավարման համակարգ զարգացնելու իր նախորդ և ընթացիկ ջանքերին: Ուստի, Հայաստանը գիտակցում է նոր պարտավորությունների ու նախաձեռնությունների ստանձման համալիր կարևորությունը՝ հիմնված արդեն գոյություն ունեցող հանձնառությունների վրա, որոնցից շատերը տեղ էին գտել 2008 թ.-ին ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից հաստատված կառավարության ծրագրում: Այս ծրագրում, օրենքի գերակայությունը ճանաչվել է որպես պետական քաղաքականության կարևորագույն բաղադրիչներից մեկը: Պետական քաղաքականության մեջ ուրվագծված հիմնական ուղղություններն են՝ պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության արդյունավետության բարձրացում, հակակոռուպցիոն և իրազեկության բարձրացման քարոզարշավներ, հանրային կառավարման համակարգի բարելավում, գործարարության համար բարենպաստ միջավայրի և առավել արդյունավետ կառավարման համակարգի հիմնում:

1. Հանրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարում

1.1 Հանրային կառավարման կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ բարեփոխումներ

- Հանրային կառավարման մարմիններում քաղաքական և հայեցողական պաշտոնյաների և աշխատակազմի գործառույթների հստակ տարանջատում:

- Հանրային կառավարման մարմիններում ծառայությունների մատուցման, կանոնակարգման ու տեսչական գործառույթների հստակեցում:
- Ստեղծվել է հանրային ծառայության կառավարման արդյունավետ ինստիտուտ: Քաղաքային կառավարման բոլոր մարմիններում ներդրվել է կատարողականի վրա հիմնված վարձատրության, խրախուսման և խթանման միասնական համակարգ: Հանրային ծառայության ոլորտում վարձատրության մրցունակությունը բարելավելու նպատակով մշակվել է պետական և համայնքային ծառայողների վարձատրության ու արտոնությունների միջնաժամկետ և երկարաժամկետ քաղաքականություն՝ ներառյալ բժշկական ապահովագրության և սոցիալական արտոնությունների ներդրումը: Հայաստանի հանրային կառավարման համակարգում աստիճանաբար բարելավվել է ընդհանուր հաշվետվողականությունը՝ ներդնելով պահանջներ, որոնց համաձայն պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինները պարբերաբար (առնվազն տարին մեկ անգամ) հրապարակում են իրենց գործողությունների ծրագրերը և հաշվետվությունները: 2010 թ.-ի դրությամբ, ըստ պահանջի բոլոր պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների 50%-ը հրապարակել են իրենց գործունեության վերաբերյալ հաշվետվությունները, իսկ արդեն 2011թ.-ին՝ 80%-ը:
- ***Թեև գործող օրենսդրությունը որևէ կերպ չի արգելում քաղաքացիների մասնակցությունը, ՀՀ կառավարությունը քայլեր է ձեռնարկում քաղաքացիական մասնակցությունը խթանելու, տեղական և տարածքային մակարդակում ժողովրդավարությունը ամրապնդելու ուղղությամբ: Այս նպատակով նախատեսվել է փոփոխություններ իրականացնել «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքում, քաղաքացիական մասնակցության (ներառյալ մասնակցային բյուջեփոփոխման) մասով:***

1.2 Էլեկտրոնային կառավարության ներդրում

- 2008 թ.-ին ներդրվել է փաստաթղթերի շրջանառության Mulberry էլեկտրոնային համակարգը, որին ներկայումս միացած է 35 պետական մարմին: Համակարգը ապահովում է փաստաթղթերի հոսքի արդյունավետ կառավարում, փաստաթղթերի և կից նյութերի էլեկտրոնային տարբերակների կենտրոնացված պահպանում, փաստաթղթերի շրջանառության պատմության գրանցում ու վերահսկում փաստաթղթի շարժի բոլոր փուլերում, անհրաժեշտ փաստաթղթերի արագ որոնում, փաստաթղթերի հետ աշխատանքի միասնական ձևի կիրառում, մի քանի ստորաբաժանումների միաժամանակյա աշխատանքի հնարավորություն և փաստաթղթերի կորստի բացառում:

- 2008թ.-ին կառավարությունը հիմնել է էլեկտրոնային ստորագրություն տրամադրող կենտրոնը: Ներկայումս տրամադրված էլեկտրոնային ստորագրությունների քանակը հասնում է 6500-ի, որից շուրջ 300-ը պատկանում է պետական պաշտոնյաներին:
- Գործարկվել է իրավաբանական անձանց պետական գրանցման էլեկտրոնային համակարգը, որի ներդրմամբ քաղաքացիներին և կազմակերպություններին հնարավորություն է տրվել գրանցել իրենց բիզնեսը մեկ պատուհանի սկզբունքով և ժամանակի էական խնայողությամբ: Այն ներառում է *հարկ վճարողի* հաշվառման *համարի տրամադրում և կազմակերպության* գրանցում համացանցի միջոցով (www.e-register.am)՝ բոլոր այլ պետական մարմիններից ստացվող գրանցման համար անհրաժեշտ տեղեկատվություն ստանալու հնարավորություն:
- Մտավոր սեփականության գործակալության էլեկտրոնային հայտերի ներկայացման համակարգը հնարավորություն է տալիս գյուտերը և օգտակար մոդելները, ապրանքային նշանները և արդյունաբերական նմուշներն էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնել մտավոր սեփականության գործակալություն:
- Հրապարակային ծանուցման համակարգը (www.azdarar.am) առցանց հնարավորություն է ընձեռնում հրապարակել ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում քաղաքացիների կամ կազմակերպությունների հայտարարությունները:
- «ԴատաԼեքս» դատական տեղեկատվական էլեկտրոնային կառավարման և տեղեկության տրամադրման հանրային տեղեկատվական համակարգը առցանց տեղեկություն է տալիս դատարաններում քննվող գործերի մասին և տրամադրում մի շարք այլ ծառայություններ:
- Հարկային հաշվետվության ներկայացման էլեկտրոնային համակարգը պարզեցնում է հարկային հաշվետվության հանձնման գործընթացն ու ավտոմատացնում դրա լրացումն ու ստուգումը՝ խնայելով հարկատուների ռեսուրսներն ու ժամանակը, նվազեցնելով հարկատու-հարկային տեսուչ անմիջական շփումը:
- էլեկտրոնային կառավարման համակարգի (ԷԿՀ) ներդրմամբ հեշտացել է հարկ վճարողներին հիշեցում-ծանուցումների ուղարկման գործընթացը: 2010 թ.-ին աշխատանքներ են կատարվել «Հարկատու 3» էլեկտրոնային կառավարման համակարգի ամբողջական ներդրման ուղղությամբ և

իրականացվել է համակարգի պիլոտային ծրագրի ներդրում ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ բոլոր տարածքային տեսչություններում: Միաժամանակ, հաստատվել են «Հարկատու 3» էլեկտրոնային կառավարման համակարգի ենթածրագրերի տեխնիկական առաջադրանքները, որոնք հնարավորություն են ընձեռել նախագծել և գործարկել ԷԿՀ մյուս ենթահամակարգերը, մասնավորապես՝ էլեկտրոնային հաշվարկ-հաշվետվությունների ստացում, էլեկտրոնային եղանակով անձնական հաշիվների քարտերի վարում, հատուկ հարկային հաշիվների խաչաձև ստուգում, փաստաթղթերի էլեկտրոնային շրջանառություն:

1.3 Հանրային հատվածում ներքին աուդիտի համակարգի կատարելագործում

- Հանրային ռեսուրսների կառավարման գործում թափանցիկությունը խթանելու նպատակով չափազանց կարևոր է ամրապնդել ներքին աուդիտի համակարգը, որը Հանրային ներքին ֆինանսական վերահսկողության համակարգի (ՀՆՖՎ) երեք հիմնական տարրերից մեկն է: 2010 թ.-ի նոյեմբերի 11-ին Կառավարությունն ընդունել է ՀՆՎՖ ռազմավարությունը, որը սահմանում է Հայաստանում միասնական և արդիական հանրային ներքին ֆինանսական հսկողության համակարգի ներդրման համար անհրաժեշտ նախադրյալներն ու գործողությունները: Այնուհետ, 2010 թ.-ի դեկտեմբերի 22-ին ընդունվեց ներքին աուդիտի մասին նոր օրենքը՝ բարելավելով գոյություն ունեցող համակարգը և համապատասխանեցնելով այն ԵՄ չափանիշներին: Առայժմ այն կիրառվել է միայն ֆինանսական աուդիտի ոլորտում, սակայն օրենքը նախատեսում է ներառել նաև կատարողականը, համապատասխանությունն ու համակարգի աուդիտը: 2011 թ.-ի օգոստոսի 13-ին կառավարության որոշմամբ ընդունվել են ներքին աուդիտի պրոֆեսիոնալ մոտեցման չափորոշիչները, էթիկայի կանոնները և իրականացման ժամանակացույցը: Չափորոշիչների խորհրդատվականն ընդունվել է 2011 թ.-ի դեկտեմբերի 8-ի ՀՀ ֆինանսների նախարարի **հրամանով**:

1.4 Բարելավել պետական գնումների ընթացակարգերը և ապահովել դրանց թափանցիկությունը

- Պետական գնումների թափանցիկությունը, հաշվետվողականությունը և օրինականությունն ապահովելու համար բարելավվել է գնումների գոյություն ունեցող համակարգը և պետական գնումների մարմինների ինստիտուցիոնալ հնարավորությունները: Ընդունվել է պետական գնումների բարեփոխման

մասին ռազմավարությունը, վերանայվել «Գնումների աջակցման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կարգավիճակը, ինչպես նաև մշակվել են պետական մարմիններում գնումների հարցերով պատասխանատուների որակավորման չափորոշիչները:

- 2011 թ.-ի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտավ «Գնումների մասին» ՀՀ նոր օրենքը: Զգալի աշխատանք է տարվել գնումների մասին օրենսդրությունը ՄԱԿ-ի միջազգային առևտրային իրավունքի հանձնաժողովի մոդելային օրենքի, Առևտրի միջազգային կազմակերպության (ԱՄԿ) գնումների գլխավոր համաձայնագրի և Եվրոպական հանձնաժողովի պետական գնումների դիրեկտիվների հետ համապատասխանեցման ուղղությամբ: Բացի այդ, Առևտրի միջազգային կազմակերպության պետական գնումների կոմիտեն ընդունել է որոշում, որով Հայաստանը հրավիրվում էր միանալ Պետական գնումների համաձայնագրին (ՊԳՀ): 2011 թ.-ի օգոստոսի 16-ին ՀՀ կառավարությունը համաձայնագրին միանալու իր փաստաթուղթը հանձնեց ի պահ ԱՄԿ գլխավոր քարտուղարին: Համաձայն ՊԳՀ 26-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, համաձայնագիրը Հայաստանի համար ուժի մեջ մտավ 2011 թ.-ի սեպտեմբերի 15-ին: ՊԳՀ նպատակն է պետական գնումների համար ընդհանուր օրենսդրական դաշտ ապահովել կիրառելի օրենսդրական համապատասխանեցման միջոցով:
- «Գնումների մասին» ՀՀ նոր օրենքը նաև ներկայացնում է որոշ էական փոփոխություններ: Առաջին. պետական գնումների լիովին ապակենտրոնացված համակարգ՝ մոտ 3000 պայմանագրային կողմերով: Դերակատարություն ունեցող երեք կենտրոնական մարմիններն են Ֆինանսների նախարարությունը, որը պատասխանատու է գնումների կանոնակարգման, քաղաքականության և համակարգման համար, Գնումների աջակցման նորաստեղծ կենտրոնը, որը տրամադրում է ծառայություններ պայմանագրային կողմերին և Գնումների բողոքարկման վերանայման խորհուրդը, որը նախարարությունից անկախ բողոքարկման մարմին է հայտային գործընթացներին վերաբերող բողոքները քննարկելու գործառույթով:
- Ինչ վերաբերում է էլեկտրոնային գնումների համակարգին, ապա այն մշակված է, փորձարկված և պատրաստ շահագործման: Էլեկտրոնային գնումների համակարգը 2012 թ.-ի հունվարի 1-ից գործում է պետական հաստատություններում (www.armeps.am):

1.5 Բյուջեի պլանավորման, հաշվետվության և քաղաքականության ձևավորման համակարգի բարելավում:

- Հայաստանն արդեն նախաձեռնել է բազմաթիվ բարեփոխումներ բյուջեի պլանավորման, կատարման և հաշվետվողականության ոլորտներում: 2003 թվականից սկսած Հայաստանը հաջողությամբ ներդրել է բյուջետավորման միջնաժամկետ համակարգեր և, ելնելով այդ հաջողված փորձից, նախաձեռնել է ծրագրի վրա հիմնված բյուջետավորմանն անցնելու բարեփոխումներ: Հայաստանը կխթանի այս բարեփոխումների ընթացքը, որպեսզի ծրագրային բյուջետավորման բարեփոխումները վերածվեն կայուն, համապարփակ և գործառնական համակարգի՝ հիմնված քաղաքականությունից բխող և կատարողականի ավելի մեծ հաշվետվողականություն ունեցող բյուջետավորման համակարգերի վրա: Հարկավոր է որոշակի անցումային շրջան: Այդպիսով կառավարության նպատակը կլինի ծրագրային բյուջետավորման լիարժեք ինստիտուցիոնալացումը (ներառյալ անհրաժեշտ օրենսդրական փոփոխությունները) մինչև 2014 թ.-ի բյուջետային տարվա ավարտը:

2. ԲԱՐՁՐԱՅՆԵԼ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՕՐԻՆԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

2.1 Թափանցիկության և հաշվետվողականության ապահովում

- 2010 թ.-ից ներդրվեց առցանց համակարգ, որը քաղաքացիներին հնարավորություն է տալիս հետևել պետական մարմիններ ուղարկված գրությունների ընթացքին:
- 2010 թ.-ից գործում է «Ինտերակտիվ բյուջե» առցանց համակարգը, որը քաղաքացիներին հնարավորություն է տալիս տեղեկանալ, թե ինչ նպատակով, ուղղությամբ և ինչպես են ծախսվում պետական բյուջեի գումարները:
- Առցանց համակարգում հասանելի են կառավարության և վարչապետի բոլոր որոշումները:
- Կառավարությունը քայլեր է ձեռնարկել պետական գնումների ոլորտում թափանցիկություն ապահովելու համար՝ ստեղծելով գնումների պաշտոնական էլեկտրոնային տեղեկագիր: Այն քաղաքացիներին թույլ է տալիս ծանոթանալ գնումներին վերաբերող անհրաժեշտ տեղեկատվությանը (օրենսդրություն, գնումների ծրագրեր, տեղեկությունների ծանուցումներ, առաջարկների հայցեր, պայմանագիր կնքելու հայտարարություններ և այլն):

- Հանրության համար հասանելի է նաև պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից իրականացվող բոլոր ծրագրերի, պայմանագրերի և ֆինանսավորման վերաբերյալ տեղեկատվությունը:
- Կոռուպցիայի դեմ պայքարը հռչակվել է ՀՀ կառավարության կարևոր առաջնայնություններից մեկը, ինչը դեռևս 2003 թ.-ին արտացոլվել է «Հակակառուպցիոն ռազմավարության» և 2003-2007 թթ.-ի ժամանակահատվածի համար նախատեսված գործողությունների ծրագրում: Առաջնորդվելով մինչ այժմ արձանագրված արդյունքներով և հիմք ընդունելով ՀՀ Նախագահի նախընտրական ծրագիրը՝ Հայաստանի երկրորդ (2008 թ.) Հակակառուպցիոն ռազմավարությունը որպես գլխավոր նպատակ սահմանեց կոռուպցիայի դեմ պայքարի արդյունավետ միջոցների ընդգրկումը, հանրային կառավարման և տնտեսական գործունեության ոլորտներում աշխատանքային, վարչական և քաղաքական կառուպցիայի քրեականացումը և դրա նվազեցմանն ուղղված հանրային աջակցությունը: 2009-2012 թթ.-ի գործողությունների ծրագիրն ընդունվել է, և այն իրականացնող իրավասու մարմինները պարտավորված են պարբերաբար հրապարակել առաջընթացի արդյունքները: Ռազմավարության իրականացման մոնիտորինգի գործընթացում քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչների լայն ներգրավվածությունը երաշխավորված է: Իրավապահ մարմինների և քաղաքացիական հասարակության միջև արդյունավետ համագործակցությունը և պետության հակակոռուպցիոն գործողությունների թափանցիկությունը խթանելու և ավելացնելու համար որոշվել է պետության հակակոռուպցիոն մարմինների գործունեությունը լիովին հասանելի դարձնել հանրության համար: Այս նպատակով 2010-2011 թթ.-ին հանրապետության 10 մարզերում և մայրաքաղաքում քաղաքացիներին անվճար խորհրդակցություն մատուցող անանուն «թեժ գծերը» հիմնադրվեցին բոլոր հակակոռուպցիոն մարմիններում և հանրային ընդունելության վայրերում:

3. Բարելավել հանրային ծառայությունները

3.1 Բարելավել հանրային ծառայությունները

- Ներդրվել է էլեկտրոնային համակարգ (www.e-gov.am), որն էապես կրճատել է լիցենզիա կամ թույլտվություն ստանալու ժամկետը: ***Մինչև 2011թ. լիցենզավորման ենթակա գործողությունները կրճատվել են 169-ից 96-ի, որոնցից 12-ը լիցենզավորման պարզ ընթացակարգ են պահանջում, իսկ 2011թ.-ից հետո «Լիցենզավորման մասին» ՀՀ օրենքում կադարված մի շարք փոփոխությունների արդյունքում լիցենզավորման ենթակա***

գործողությունները կրճատվել են 169-ից 97-ի, որոնցից 10-ը լիցենզավորման պարզ ընթացակարգ են պահանջում:

- Բարեփոխում ավտոմեքենաների տեխնիկական զննման իրականացման գործընթացում: 2011թ. ուժի մեջ մտած այս նորարարության նպատակն է կոռուպցիայի վերացումը: Որպես արդյունք, քաղաքացիները ավտոմեքենայի տեխզննման կտրոնները ստանալու են միայն բանկերում համապատասխան վճարում անելուց հետո:
- Անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեում երկրորդային գրանցման բարեփոխում: Եթե մինչև վերջերս իրավունքի յուրաքանչյուր պետական գրանցումից կամ միասնական տեղեկության տրամադրումից առաջ իրականացվում էր անշարժ գույքի տեղազննում (չափագրում), ապա 2011 թ.-ի ապրիլից երկրորդային գրանցման ժամանակ գույքի տեղազննության և չափագրման պարտադիր պահանջը հանվել է: 2011 թ.-ի հունիսից վերացվեց ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքով նախատեսված անշարժ գույքի գործարքների (բացառությամբ միակողմ գործարքների) պարտադիր նոտարական վավերացման պահանջը, և ներմուծվեց ստորագրության իսկության ճանաչմամբ գործարքի կնքման եղանակը:
- Հարկային համակարգում ծառայությունների որակի բարձրացման նպատակով գործարկվել է հարկ վճարողների սպասարկման կենտրոնների և վճարողների սպասարկման օժանդակելուն ուղղված հեռախոսազանգերի ժամանակակից կենտրոնը (Call Center): Ինտերնետային կայքում պարբերաբար թարմացվում է հաճախ տրվող հարցերի և պարզաբանումների շտեմարանը: Հարկային տեսչություններում, մաքսատներում, մաքսակետերում և հարկ վճարողների սպասարկման կենտրոններում տեղադրվել են էլեկտրոնային տերմինալներ, որոնք հնարավորություն են տալիս հարկ վճարողներին կազմել և ներկայացնել հաշվետվություններ էլեկտրոնային եղանակով, ինչպես նաև տեղեկանալ հարկային օրենսդրության փոփոխությունների մասին:
- Արտահիվանդանոցային բուժօգնություն ցուցաբերող բուժհաստատության (պոլիկլինիկայի) կողմից տեղեկանք տալու կանոնակարգում: 2011 թ.-ի հունիսին ընդունված կառավարության որոշմամբ սոցիալական, կրթական, առողջապահական հաստատությունների դիմորդներից և աշխատողներից կամ աշխատանքի ընդունվելու համար դիմած քաղաքացիներից այլևս չի պահանջվի ներկայացնել օրենսդրությամբ չնախատեսված տեղեկանքներ:

- Վարորդական վկայականների ստացման կարգի բարեփոխում: Վերացվել է ճանապարհային ոստիկանությանը պոլիկլինիկայից և հոգեբուժարանից տեղեկանքներ ներկայացնելու պահանջը:
- **Նոտարների կողմից մատուցվող ծառայությունների բարեփոխում: 2011 թ.-ի մայիսի 26-ի «Նոտարի կողմից մատուցվող վճարովի ծառայությունների սակագները հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության 2002 թվականի ապրիլի 25-ի N 919-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» ՀՀ կառավարության թիվ 733-Ն որոշմամբ** հաստատվեցին նոտարի կողմից մատուցվող վճարովի ծառայությունների սակագները: Նոր որոշմամբ մանրամասնորեն կարգավորվում է գործընթացը, և հնարավորինս հստակ թվարկվում են նոտարների կողմից մատուցվող վճարովի ծառայությունների սակագները: Մասնավորապես, վերացվում է «առանձնապես բարդ գործարքներ» հասկացությունը, որի համար ծառայության վճար էր նախատեսված նվազագույն աշխատավարձի 5-20-ապատիկի չափով: Սահմանվում է, որ նոտարի կողմից կատարվող վճարը ներառում է ոչ միայն բոլոր փաստաթղթերի ուսումնասիրումը, պարզաբանումը, այլև՝ օրինակելի ձևերի տրամադրումը: Սակագների հստակեցմամբ նոտարին դիմած անձանց համար կապահովվեն առավել բարենպաստ պայմաններ՝ սահմանափակելով նոտարների կողմից իրենց հայեցողությամբ որոշակի ծառայություններն առանձնապես բարդ համարելու և դրանց համար առավել բարձր սակագին սահմանելու հնարավորությունը: Սահմանվել է նաև նոտարների մոտ հաշվիչ դրամարկղային մեքենաների պարտադիր տեղադրման պահանջը:
- Դատական ակտերի հարկադիր կատարման համակարգում տեղ գտած մի շարք փոփոխությունների շնորհիվ ներդրվել է «Առցանց աճուրդ» համակարգը, որը հնարավորություն է տվել կատարել հարկադիր էլեկտրոնային աճուրդ, բացառելով պետական որևէ մարմնի կամ որևէ անձի օրենքով չնախատեսված միջամտությունն աճուրդի ընթացքին:
- Քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման գործընթացի բարեփոխումներ: Վերացվել է ամուսնության պետական գրանցման ոլորտում տարածքային պատկանելության սահմանափակումը՝ թույլ տալով մարզերի բնակիչներին ամուսնության պետական գրանցում իրականացնել Երևանում: Կրճատվել են ամուսնության գրանցման ժամկետները, բացի այդ, օրենքով հստակեցվել են այն հանգամանքները, որոնց բերումով ամուսնության գրանցումը կարող է արագացվել (հղիություն, զինծառայություն և այլն):

ԲԿԳ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Բաց կառավարում ստեղծելու Հայաստանի հանձնառությունը ներառում է պետական ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման և հանրային օրինավորության մարտահրավերներ, որոնց արձագանքելու համար կիրառործվեն հետևյալ նպատակները:

1. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ԿԱՌԱՎԱՐՈՄ

1.1. Էլեկտրոնային կառավարման միջոցով բաց կառավարության խթանում

- Միասնական վճարումների համակարգի ներկայացում (պորտալ). Պետական տուրքերի (լիցենզիաների, թույլտվությունների, ծառայությունների և այլն) միասնական վճարման համակարգի ներդրումը հնարավորություն կտա վճարում իրականացնել բանկային քարտով կամ տերմինալով: Այս համակարգի միջոցով վճարված գումարը դիտարկելի կլինի պետական մարմնի համար:
- Պետավտոտեսչության ոլորտի բարեփոխումներ՝ մեքենաների գրանցման, վարորդական իրավունքի տրամադրման, տուգանքների և վճարումների էլեկտրոնային համակարգի ներդրում. մեքենաների գրանցումը, վարորդական իրավունքի տրամադրումը, տուգանքների վճարումը կիրականացվի մեկ պատուհանի սկզբունքով, ինչպես նաև հաճախորդին նախապես տրամադրված, 12-նիշանի ծածկագրի միջոցով հնարավորություն կստեղծվի հետևել գործաքրի ընթացքին:
- Էլեկտրոնային համակարգի ներդրում հյուպատոսական ծառայությունների մատուցման համար. հյուպատոսական ծառայությունները կիրականացվեն Էլեկտրոնային համակարգի միջոցով (անձնագրերի տրամադրում և փոխանակում, անձնագրի վավերականության ժամկետի երկարաձգում, տվյալների ստուգում, վերադարձի վկայականների տրամադրում և այլն):
- «Mail-Armenia» համակարգի ներդրում. առաջին անգամ անձնագիր ստանալու համար դիմած ՀՀ քաղաքացիներին կտրամադրվի անձնական էլեկտրոնային հասցե: Պետության կողմից բոլոր կարգի ծանուցումները կներկայացվեն այդ հասցեով:
- «E-statistics» համակարգի ներդրում. պետական վիճակագրական ծառայությունը հաշվետվությունները իրականացնելու է Էլեկտրոնային հաշվետվությունների համակարգի միջոցով:

- Քաղաքային համայնքներում էլեկտրոնային փաստաթղթերի շրջանառության համակարգի ներդրում. Հայաստանի Հանրապետության բոլոր 48 քաղաքային վարչական մարմինները կմիանան «Mulberry» էլեկտրոնային փաստաթղթերի շրջանառության համակարգին:

1.2. Կարգավորող նորմատիվ իրավական ակտերի վերանայում (Կարգավորման «Guillotine» ծրագիր)

- ՀՀ կառավարությունը գործի է դրել լայն ոլորտների կարգավորման պարզեցման բարեփոխումների ծրագիրը՝ «կարգավորման guillotine» անվանմամբ: Հիմնվելով միջազգային լավագույն գործելակերպի վրա՝ բարեփոխման նպատակն է վերացնել կամ պարզեցնել իրավական այն նորմերը, որոնց կարիքը չկա կամ որոնք չեն նպաստում բիզնեսի զարգացմանը: Այս շրջանակային ծրագիրը կհանգեցնի գործարար միջավայրի բարելավմանը՝ առավել լայն հնարավորություններ ստեղծելով արտաքին ուղղակի ներդրումների համար և խթանելով տնտեսական զարգացումն ու աշխատատեղերի ստեղծումը: Ավելին, կառավարության քննարկմանն են ներկայացվել իրավաբանական անձանց պետական գրանցման, **իրավաբանական անձանց** առանձին միավորների, հաստատությունների, **անհայր ծեռնարկատերերի** պետական հաշվառմանը և մի շարք այլ խնդիրներին վերաբերող օրինագծեր, որոնք ուղղված են բարելավելու գործարար միջավայրը:

1.3. Պետական հատվածում ներքին աուդիտի համակարգի բարելավում

- Կառավարությունը կշարունակի աուդիտի համակարգի հզորացման աշխատանքները՝ պետական ռեսուրսների կառավարման թափանցիկության առավել բարձր մակարդակ ապահովելու նպատակով: Կառավարությունը նախատեսում է սկսել ներքին աուդիտի նոր համակարգի ներդրման իրականացումը 2012 թ.-ի երկրորդ եռամսյակից: 2012 թ.-ի ավարտին ներքին աուդիտի համակարգը պետք է ներդրվի բոլոր հիմնական պետական կառույցներում, քաղաքային համայնքներում, առևտրային և պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններում: Սա կպահանջի ռիսկի գնահատման արդյունավետ մեթոդների և ընթացակարգերի, ներքին աուդիտի մեթոդների և գործիքների ներդրում, որոնք կհամապատասխանեն միջազգային չափանիշներին և լավագույն գործելակերպերին, նաև կիրականացվեն համապատասխան աշխատակիցների ուսուցման ծրագրեր: Ներքին աուդիտի ոլորտի հետագա զարգացումները խթանելու համար կպահանջվի նաև ներքին աուդիտի որակավորման համակարգի ներդրում, ինչպես նաև ներքին

աուդիտորների շարունակական ուսուցման և զարգացման ծրագրերի իրականացում:

1.4 Գնումների ընթացակարգերի բարելավում

- Պետական գնումների թափանցիկությունը, հաշվետվողականությունը և օրինականությունն ապահովելու նպատակով կառավարությունն ստանձնել է գնումների առկա համակարգը բարելավելու և պետական գնումներով զբաղվող մարմինների ինստիտուցիոնալ կարողությունները հզորացնելու աշխատանքները: Նախատեսվում է ներկայացնել հաշվետվական համակարգ, ըստ որի իրավասու մարմինը պետք է հրապարակի կապալառուների կողմից իրականացված գնումների մասին առավել մանրամասն տեղեկատվություն: Բացի այդ, շահերի բախման ռիսկը նվազեցնելու և պետական գնումների ընթացակարգերին համապատասխանությունն ապահովելու նկատմամբ առավել խիստ վերահսկողություն իրականացնելու նպատակով նախատեսվում է մշակել գնումների համար պատասխանատու պաշտոնատար անձանց վարքի նորմեր: Մինչ այդ, կմշակվեն և կներկայացվեն շարունակական ուսուցման և վերապատրաստման ծրագրեր: Մինչև 2013 թ.-ի ավարտը նախատեսվում է ամբողջությամբ իրականացել և ապահովել էլեկտրոնային գնումների համակարգի արդյունավետ կիրառումը՝ գործընթացի թափանցիկությունը և պետական գնումների ոլորտում մրցակցությունն ամրապնդելու նպատակով: www.gnumner.am և www.armeps.am պաշտոնական կայքերը կկատարելագործվեն, որպեսզի առավել արդյունավետ գործեն և տրամադրեն ամբողջական տեղեկատվություն գնումների ընթացակարգերի վերաբերյալ:

1.5 Բյուջեի պլանավորման և հաշվետվական համակարգերի բարելավում՝ ծրագրային բյուջետավորման ամբողջական կիրառման միջոցով

- Որպեսզի ապահովվի բյուջեի վերաբերյալ որոշումների կայացումը ապացույցներով հիմնավորված քաղաքականության համաձայն, կառավարությունն ամբողջությամբ կներկայացնի ծրագրի բյուջետավորումը մինչև 2014 թ.-ը: Բյուջեի կազմավորման բարելավումներին զուգընթաց, նոր համակարգերը կբարելավեն պետական միջոցների օգտագործման հաշվետվությունը և հաշվետվողականությունը՝ պետական մարմինների/ նախարարությունների կատարողականների (այլ ոչ միայն ֆինանսական ծախսերի) մասին թափանցիկ հաշվետվությունների ներկայացման միջոցով: Այդ բարեփոխումները կնպաստեն նաև ներքին և արտաքին աուդիտի համակարգի բարելավմանը:

2. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՕՐԻՆԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԱՄՐԱՊԵՂՈՒՄ

2.1 Տեղեկատվության մատչելիության խթանում

- Գույքի և եկամուտների հայտարարագրման թափանցիկության ապահովում: Բարձրաստիճան պաշտոնյաների գույքի և եկամուտների հայտարարագրերը կիրառարակվեն հանրության համար հասանելի կերպով, ինչպես օրինակ էթիկայի հանձնաժողովի նորաստեղծ պաշտոնական ինտերնետային կայքում: Էթիկայի հանձնաժողովը նաև կապահովի հայտարարագրերի բովանդակության վերլուծությունը և դրանց հրապարակայնությունը:
- Պաշտոնական ինտերնետային կայքերի բովանդակության ստանդարտացում: Գործընթացն ուղղված է լինելու պետական ինտերնետային կայքերի միասնական կառուցվածքի, պետական կայքերում անհրաժեշտ տեղեկությունների հրապարակման և թիրախային խմբերի համար կայքերի արդյունավետ կիրառելիության ապահովմանը: Ստանդարտացման միասնական չափանիշները նաև կապահովեն «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված պարտադիր հրապարակման ենթակա տեղեկությունների հրապարակումը, ինչպես օրինակ բյուջեն, բյուջեի կատարման հաշվետվությունները, բյուջեի հետ կապված տվյալները համապատասխան ձևաչափերով ներկայացնելը, որն առավել լայն հնարավորություն կտա համապարփակ վերլուծություն իրականացնել:
- Տեղեկատվության ազատության վերաբերյալ պետական ծառայողների գիտելիքների և հմտությունների բարելավում: Հասարակական կազմակերպությունների հետ համագործակցելով՝ քաղաքացիական և համայնքային ծառայողների համար պարբերաբար կկազմակերպվեն դասընթացներ: Այս դասընթացները հանրային ծառայողներին կօգնեն բաց և հաշվետու աշխատանքել հանրության հետ, ինչպես նաև պատշաճ կերպով մշակել և արձագանքել տեղեկատվություն ստանալու հարցումներին:

2.2 Հարկային վարչարարության գործընթացներում թափանցիկության և օբյեկտիվության խթանում

- Մինչև 2013 թ.-ի ավարտը ծրագրված է հարկային վարչարարությունում բարեփոխել մասնագիտական էթիկայի կանոնները և պատասխանատվությունները, ներկայացնել հարկային վարչարարության ծառայությունների շրջանակներում մասնագիտական վարքագծի վերահսկողության և շահերի բախման կառավարման համակարգը: Նաև նախատեսված է ամբողջությամբ անցնել առցանց համակարգով գործընթացին, ինչը նշանակում է, որ հարկատուների առնվազն 90%-ի հաշվետվությունները պետք է մշակվեն առցանց: Հասարակության

իրազեկությունը բարձրացնելու և հաճախորդների սպասարկումը բարելավելու նպատակով կստեղծվի հաճախորդների սպասարկման և տեղեկատվության կենտրոն: Մինչև 2013 թ.-ի ավարտը նախատեսված է ելակետային տվյալների համեմատ 15%-ով մեծացնել սպասարկման ծառայություններից օգտվող հաճախորդների թիվը: Հարկատուների համար համապատասխան ուղեցույցները հասանելի կլինեն առցանց և պարբերաբար կթարմացվեն:

2.3 Կոռուպցիայի դեմ պայքար

- Կոռուպցիայի և ինստիտուցիոնալիզացված կաշառակերության դեմ իրավապահ մարմինների և քաղաքացիական հասարակության միջև արդյունավետ համագործակցությունը խթանելու նպատակով, կառավարությունը կանոնավոր կերպով հասարակական կազմակերպությունների հետ կքննարկի կոռուպցիայի մակարդակի և ծավալների, ինչպես նաև մոնիտորինգային և հետազոտական ծրագրերի արդյունքները: Հիմնվելով այդ քննարկումների վրա՝ կառավարությունը կկատարի անհրաժեշտ ուղղումներ իր կողմից իրականացվող հակակոռուպցիոն քաղաքականության ձևակերպման և իրականացման մեջ:
- Կառավարության կառուցվածքում կստեղծվի ստորաբաժանում (Քարտուղարություն), որը կաջակցի Կոռուպցիայի դեմ պայքարի խորհրդին և նրան առընթեր Մոնիտորինգային հանձնաժողովին՝ արդյունավետ կերպով իրականացնելու իրենց գործառույթները: Քարտուղարությունը նաև կնպաստի պետական մարմինների և հասարակական կազմակերպությունների միջև համագործակցությանը:

Open Government Partnership (OGP)

DRAFT ACTION PLAN BY THE REPUBLIC OF ARMENIA

INTRODUCTION

The decision to join the Open Government Partnership initiative reflects Armenia's commitment to promote greater transparency and accountability in providing public services to its citizens. Consolidating public integrity and effective governance has been a state priority and, over the last decade, the authorities of Armenia have implemented a number of measures in this regard. Back in 2000, the main directions of state anti-corruption policy were outlined for the first time. These included the implementation of an effective and sound personnel policy, ensuring state guarantees for social and legal protection of public servants, declaration of income by high-ranking officials, enforcement of public procurement regulations, business licensing processes and state registration of businesses, as well as fight against shadow economy and criminalization of the economy.

The reforms accomplished in a number of areas (public administration, tax system, banking sector) yielded significant results. In particular, dozens of legal acts with an anti-corruption focus have been adopted, new infrastructures carrying anti-corruption elements implemented. Continuous efforts have been made to increase transparency in specific types of public service, and promote accountability in public education, foster cooperation with civil society and enlarge citizen engagement.

With a view to promote consolidation of civil society and to improve the internal political climate, Public Council of Armenia was established in July 2008 grounded in the principle of *pro bono* participation of the civil society, including the representatives of the Armenian Diaspora. At the Public Council, 12 committees with a number of subcommittees and working groups were formed to hold consultations and hearings with regard to problems, laws and decisions that have been the focus of public attention, to undertake expert evaluation of the Armenian laws and other normative acts, as well as to involve citizens and representatives of civic associations and mass media.

Armenia is a signatory to a number of significant international human rights treaties, including the International Covenant on Civil and Political Rights and the European Convention on Human Rights, which obligate it to respect freedom of expression and freedom of information (FOI). Armenia has also acceded to the Aarhus Convention and signed the UN Convention against Corruption, both of which include important FOI commitments. In 2003, Armenia adopted a comprehensive FOI law, which applies to state and local self-governing bodies, as well as to some private organizations with activities of public interest.

The Government has also promised to honor its commitments stemming from the Republic of Armenia's membership in GRECO and OECD anti-corruption networks for countries with transition economies, and from the UN Convention against Corruption, as well as to adopt legal acts required as part of these commitments.

OPEN GOVERNMENT EFFORTS TO DATE

Armenia's commitment to building an open government is in line with its previous and on-going efforts of promoting more accountable, transparent and effective governance system. Hence, Armenia acknowledges the synergetic importance of building its new commitments and initiatives upon the existing ones, many of which date back to the program of the Armenian Government approved by the Armenian National Assembly in 2008. In this program, public integrity was recognized as one of the important components of state policy. The main directions outlined in the policy include: increasing the effectiveness of state and local self-governance activities, anti-corruption and awareness raising campaigns, improving the public administration system, establishing business friendly environment and a more effective governance system.

1. EFFECTIVELY MANAGING PUBLIC RESOURCES

1.1 The structural and functional reform of the public administration

- Clear separation of functions of the public administration bodies, political and discretionary officials and staff.
- Specification of regulatory and inspection functions and service provisions by the public administration bodies.
- A common public service management institute was established. A performance-based integrated system of remuneration, incentives and promotion has been introduced in all municipal administration bodies. In order to increase the competitiveness of remuneration in public service, a medium-term and long-term policy for remuneration and benefits of State and municipal servants was developed, including health insurances and social benefits. By introducing requirements for state and local self-governance bodies to publish their action plans and reports on a regular basis (at least once a year), the overall accountability within public administration system of Armenia was gradually improved. By 2010, 50% of all state and local governance bodies published their reports, and in 2011 80% of the reports were made public.
- Though the current legislation does not interdict citizen participation in any way, the Government is taking measures towards encouraging citizen participation and strengthening local and regional democracy. For this purpose, it is planned to make amendments in the acting law on Local Self-Government, which will promote citizen participation, including participatory budgeting.

1.2 Introduction of e-government

- In 2008, the Mulberry electronic system of document management was introduced. The system, currently interconnecting 35 state agencies, provides efficient management of document flow, centralized storage of electronic documents and attached materials, registration of document

workflow history and control exercised at all stages of document movement, provision of execution control, quick search of documents, uniformity of work with documents, simultaneous work of several subdivisions and exclusion of document loss at public administration bodies.

- In 2008 the Government has founded a center which provides electronic signatures. At the moment, the number of delivered electronic signatures is 6500 and over 300 are owned by state officials.
- Electronic system of state registration of legal entities gives the opportunity to the citizens and organizations to register their businesses through one stop shop principle and substantially save time, including provision of Tax Identification Number and registration of Company's Name, obtain information necessary for the registration through the Internet (www.e-register.am) from all other state agencies.
- Electronic system of application submission for intellectual property allows inventions and utility models, industrial designs and trade marks to be submitted electronically to the intellectual property agency.
- Public notification system (www.azdarar.am) allows posting in an online system the announcements of citizens or organizations of cases stipulated by the legislation.
- Judicial information system "Datalex" electronic management and public *information* provision *system* allows receiving real-time data regarding the examined court cases and provides a range of other services.
- Electronic system of the tax report submission simplifies the process of handing over of tax reporting and automates the fill in and checking, while saving the taxpayers time and resources and minimizing the interaction between taxpayer and taxation body.
- With the introduction of the electronic management system, the process of sending reminders and notifications to taxpayers became easier. In 2010, efforts have been made for the full implementation of e-government system "Taxpayer 3" and the pilot projects have been implemented in all the taxation (territorial) inspectorates of the State Revenue Committee. At the same the project designs of the "Taxpayer-3" e-government system's subprograms have been adopted, allowing designing and running other subsystems of the *E-Government System (EGS)*, namely, electronic account-reporting, electronic management of personal account cards, cross-checking of special tax accounts, electronic document circulation.

1.3 Improving Internal Audit System for the Public Sector

- To promote transparency in managing public resources, it is of utmost importance to consolidate internal audit system, which is one of the three principal elements of the Public Internal Financial Control system (PIFC). The PIFC Strategy was adopted by the Government on November 11, 2010, setting the preconditions and activities necessary for the introduction of an integrated and modern public internal financial control system in Armenia. A new Law on Internal Audit was adopted on December 22, 2010, improving the existing system and harmonizing it with the EU standards. So far only financial audit was carried out, but the new law also foresees expanding to performance, compliance and system audit. The standards for the professional practice of internal auditing, the code of ethics and implementation time table were adopted on August 13, 2011 by a Government decree. The advisory for the standards was adopted on December 8, 2011 by the order of the Minister of Finance.

1.4 Improving Procurement Procedures and Ensuring their Transparency

- To ensure transparency, accountability and lawfulness of public procurement the Government embarked on improving existing procurement system and enhancing the institutional capacity of public procurement bodies. This was done through adopting the strategy of public procurement reform, which introduced an electronic procurement system, reviewing the status of the “Procurement Support Centre” non-commercial state agency, as well as establishing qualification standards for procurement officers in state bodies.
- On January 1, 2011 the new Law on Procurement in Armenia, came into force. Considerable work has been done to bring the procurement legislation of Armenia in conformity with the UNCITRAL Model Law, GPA (WTO General Procurement Agreement) and EC Public Procurement Directives. Moreover, the WTO Committee on Government Procurement adopted a decision that invited Armenia to accede to the Agreement on Government Procurement. On August 16, 2011, the Government of the Republic of Armenia deposited its instrument of accession to the Agreement on Government Procurement with the Director-General of the WTO. In terms of GPA paragraph 2 of its Article XXIV, the Agreement entered into force for the Republic of Armenia on September 15, 2011. The Agreement on Government Procurement aims at providing a common legal framework for public procurements by harmonizing the applicable legal framework to a certain extent.
- The new law on Procurement introduced other significant changes. First, it introduces a fully decentralized system of public procurement with about 3000 contracting units. Three central bodies to play a role are the Ministry of Finance in charge of procurement regulations, policy and coordination, a new Procurement Support Centre providing services to contracting units and to businesses, and the Procurement Complain Review Board, an appeal body outside the Ministry, which solves the appeals related to bidding processes.

- As for the e-procurement system, it is tested and ready for exploitation. The system of e-procurement has been operational in the Government bodies since January 1, 2012 (www.armeps.am).

1.5 Improving budget planning, reporting and policy formulation system

- Armenia has already initiated a number of reforms in budget planning, execution and accountability areas. Starting from 2003 Armenia has successfully introduced medium-term budgeting systems and, based on that success, has initiated reforms on moving towards program based budgeting. Armenia will aim at increasing the momentum of these reforms so program budgeting reforms will culminate in a solid, comprehensive and operational system that will be based on policy-driven budgeting systems with more accountability on performance. Some transition period is required, so the government will aim at full institutionalization of program budgeting (including by required legislative amendments) by fiscal year 2014.

2. INCREASING PUBLIC INTEGRITY

2.1 Ensuring transparency and accountability

- An online system was introduced in 2010, providing citizens with a tool to track the letters sent to state agencies.
- The "Interactive Budget" online system has been in place since 2010 allowing citizens access to the information on the purpose, direction and how the state budget money is being spent.
- All the decisions of the Government and the Prime Minister are open and accessible through the online system.
- The Government has made steps to ensure transparency in the field of public procurement by creating the procurement official electronic bulletin, which allows access to all necessary information about procurement: legislation, procurement plans, tender notifications, requests for proposals, statements on contract award, etc.
- The information on the programs, contracts and financing of the public non-profit organizations is also open and available to the public.
- Combating corruption has been declared one of the key priority policy areas of the Government of Armenia yet in 2003, resulting in the Anti-Corruption Strategy and Action Plan for the period of 2003-2007. Guided by the results achieved so far and based on the President's Pre-Election Program the second Anti-Corruption Strategy of Armenia (2008) has set the main issue as the effective implication of means of corruption combating, criminalization and public support to address the reduction of operational, administrative and political corruption in the spheres of

public governance and economic activities. 2009-2012 Action Plan has been adopted and respective implementing bodies are committed to periodically report on the progress. Wide engagement of civil society representatives in the process of monitoring the strategy implementation has been ensured. To promote effective cooperation between law-enforcement bodies and civil society and, therefore, a greater transparency of the state's anticorruption activities, it was decided to make the activities of state anticorruption bodies fully available to public. To this end, in 2010-2011, anonymous 'hotlines' providing free of charge consultation to citizens were set up at all anticorruption bodies, and public reception rooms were established in the 10 provinces and the capital.

3. IMPROVING PUBLIC SERVICES

3.1 Improving public services

- Currently the types of activities subject to licensing are reduced from 169 to 96, 12 of which require easy licensig procedure, whereas 84 require more detailed approach. An electronic system for obtaining a license has been introduced (www.e-gov.am), which significantly reduced the waiting period for obtaining a license or a permit.
- Reform of the vehicles technical inspection. The purpose of this innovation which entered into force in 2011 is the elimination of corruption. As a result, the citizens receive the tags for the vehicle technical inspection only after having made the payment in the commercial banks.
- Reform of the State Committee of Real Estate Cadaster secondary registration. If until recently, before each state registration of a right or granting of unified information, a real estate site inspection was carried out, since April 2011 the mandatory requirement for site inspection and measurement of the property for the secondary registration is waived. Starting from June 2011 the mandatory notarized ratification requirement for real estate transactions (except for unilateral transactions) provided by the Civil Code was lifted and a transaction institute based on signature authenticity recognition was introduced.
- To increase the service quality provided by the taxation system, a modern Call Center was launched for taxpayer services. The database of frequently asked questions and clarifications is regularly updated in the Website. Electronic terminals are located in the tax inspectorates, customs, checkpoints and taxpayer service centers, which provides taxpayers with an efficient way to prepare and submit reports electronically, and also to be informed on the latest changes in tax legislation.
- The regulation on providing a record by the medical facility for outpatient medical care (policlinic). With the resolution adopted in June 2011 employees or citizens applying for a job will no longer be required to submit documents not covered by the legislation.

- Reform in the sector of obtaining driver's licenses. The requirement for references from polyclinic and psychiatric institutions to be presented to the traffic police has been removed.
- Reform of the services provided by notaries. The Government's Decree No. 733-N of May 26, 2011, approved new tariffs for paid services provided by notaries. The new decision regulates in detail the process and precisely lists the prices of paid services provided by notaries. Particularly, the concept "especially complex transactions" is being abolished, which was designed for a service fee of 5-20 minimum wage-folds. It establishes that the fee paid by the notary has to include not only the study of all documents and the clarification, but also the provision of exemplary forms. Those who apply to notary through tariff clarification will be in more favorable conditions, and this will limit the choice of certain notaries to consider some services particularly difficult and to determine higher prices. It became a mandatory requirement for notaries to have cash registers.
- Thanks to a number of modifications introduced in the system of Compulsory enforcement of judicial orders the "Live auction" was introduced. It allows organization of electronic auctions, which excludes any interference from public authorities or any person not provided by the law in the auction process.
- Reforms in Civil status registration process; the restriction of the territorial aspect for state registration of a marriage has been deleted, allowing provincial residents to register their marriages in the capital. The waiting period for marriage registration has been reduced, and the reasons for which the marriage registration may be accelerated (pregnancy, military service, etc.) have been clarified.

OGP COMMITMENTS

Armenia's commitment to build an open government embraces the grand challenges of effectively managing public resources and increasing public integrity. To address these challenges, the following objectives will be pursued:

EFFECTIVELY MANAGING PUBLIC RESOURCES

1.1 Fostering Open Government through E-Governance

- **Introduction of a unified payment system (portal):** A single payment system of state fees (licenses, permits, services, etc.), which will allow payment by bank credit card or a terminal. Through this system the amount paid will be available for observation by the state body.
- **State car inspection improvements; vehicle registration, provision of drivers' licenses, electronic system of penalties and payments.** The one stop shop principle for car registration, driver's license provision, fine payment, tracking the process with 12-digit code.

- **Implementation of an electronic system for consular services:** The electronic system of consular services (provision and exchange of passports, passport validity extension, providing background check information and certificates of return, etc.).
- **Implementation of Mail-Armenia system:** A personal e-mail address will be provided to citizens who apply for a passport for the first time. All types of state notifications will be submitted to that address.
- **Introduction of e-statistics system:** State statistical service reports via electronic filing system.
- **Introduction of e-documentation sharing system in urban communities:** All 48 urban Administrations of Armenia will be connected to the Mulberry electronic documentation sharing system.

1.2 Reviewing the regulatory normative legal acts (Regulatory Guillotine Project)

- The Government of Armenia has embarked on a broad regulatory simplification reform known as the “regulatory guillotine”. The guillotine makes use of best international practices to count, review, and streamlines the national regulatory frameworks affecting business activity and the daily lives of citizens. The reform aims at eliminating or simplifying legal norms that are not needed or business friendly. This quick framework plan will result in an improved business environment creating better opportunities in FDIs and promoting economic development and job creation in Armenia. Moreover, a Draft Law on state registration of legal entities, state record of legal entity’s separate units, establishments, individual entrepreneurs as well as other draft laws related to betterment of business environment have been submitted to the Government for its consideration.

1.3 Improving Internal Audit System for the Public Sector

- The government will continue enhancing the audit system to achieve a greater degree of transparency in managing public resources. It is planned to start the implementation of the new internal audit system from the second quarter of 2012. By the end of 2012 the internal audit system must be implemented in all central governmental entities, town communities and commercial and non commercial government organizations. This requires introducing effective methods and procedures for risk assessment and internal audit methods and tools complying with the international standards and best practices, as well as training of relevant staff. Further developments in the area of internal audit will also require the development and implementation of internal audit qualification system and continuous training and development programs for internal auditors.

1.4 Improving Procurement Procedures

- To ensure transparency, accountability and lawfulness of public procurement the government embarked on improving further the existing procurement system and enhancing the institutional capacity of public procurement bodies. It is planned to introduce a reporting system by the authorized body to disclose more detailed information about procurements made by contracting entities. Besides, to minimize the risks of conflicts of interests and exercise better control over compliance with public procurement procedures, it is planned to develop code of conduct for procurement officials. Meantime continuous training and development programs will be developed and introduced. Also, by the end of 2013 it is planned to fully implement and ensure effective use of e-procurement system to enhance transparency and competition in public procurement. The official websites www.gnumner.am and www.armeps.am will be improved in order to function more effectively and provide complete information on procurement procedures.

1.5 Improving budget planning and reporting systems by full utilization of program budgeting

- To ensure evidence-based policy formulation embedded in budget decisions, the government will fully introduce program budgeting by 2014. In parallel to budget formulation improvements, the new systems will improve reporting and accountability on use of public funds by transparent reporting on sector/ministry performance (rather than on finances only). These reforms will also contribute to improvements in internal and external auditing systems.

2. INCREASING PUBLIC INTEGRITY

2.1 Promoting Access to Information

- **Ensuring Transparency of Asset Declarations:** Asset and income declarations of high ranking officials will be published in a publically accessible way, such as in the Internet website of the newly established Ethics Commission, which is also in charge of analyzing the content of declarations.
- **Standardization of Official websites' content:** The standardization process will be designed to ensure a unified structure for government websites (including budget related information in data formats that will support public expenditure analysis), the publication of essential information on government websites, and the successful usability of the sites for all target audiences. The standards will also ensure regular publication of information prescribed by the "Law on Freedom of Information", such as budgets, budget implementation reports, vacancies, contact information of officials, etc.
- **Improvement of Knowledge and Skills of Public Servants on Access to Information:** In cooperation with non-governmental organizations training sessions for civil and community

servants will be regularly organized. These training sessions will help public servants to work openly and accountably with the public, as well as appropriately process and respond information requests.

2.2 Promoting transparency and objectiveness in tax administration

- By the end of 2013 it is planned to amend the code of professional ethics and liability in tax administration, introduce the system of professional conduct oversight and conflict of interest management within the tax administration services. It is also planned to fully switch to online regime process, which means that at least 90 percent of all taxpayers' reports should be processed online. To raise public awareness and improve customer care, customer service and information centers will be established to provide assistance to taxpayers. By the end of 2013 it is planned to increase the number of customer service users by 15 percent as compared to the baseline. Relevant guidelines for taxpayers will be available online and updated regularly.

2.3. Fight against corruption

- To stimulate effective cooperation between law-enforcement bodies and civil society fighting corruption and institutional bribery, the Government will regularly discuss with civil society organizations the results on monitoring and research for assessing the level and extent of corruption, as well as the impact of anti-corruption measures taken by the Government conducted by the mentioned organizations. Based on these discussions, the Government will make necessary corrections in the formulation and implementation of its anti-corruption policies.
- A unit (Secretariat) will be established to assist the Council on the Fight against Corruption and its Monitoring Commission to perform efficiently their functions. It will also facilitate the establishment of cooperation between state bodies and civil society organizations.